

GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA II.

Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet
és a Balassi Kiadó
közreműködésével

Készítette: Szántó Zoltán

Szakmai felelős: Szántó Zoltán

2011. június

GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA II.

Sillabusz

Tárgyleírás

A tárgy célja, hogy áttekintést adjon a hallgatók számára gazdaszociológia fontosabb klasszikus és kortárs koncepcióiról. Az egyes témakörök tárgyalása során először szemügyre vesszük a klasszikus szerzők időtálló gondolatait, majd ezekre támaszkodva igyekszünk megismerkedni a modern gazdaszociológia fontosabb elméleti és empirikus kutatási eredményeivel.

Az előadások a tárgyalt problémák általános kereteinek és jellemzőinek ismertetésére vállalkoznak, majd a szemináriumi munka keretében ezek elmélyítésére teszünk kísérletet, klasszikus szakszövegek racionális rekonstrukciója és megvitatása, kiselőadások, stb. formájában.

A hallgatók a kurzus elvégzése során megismerkednek a gazdaszociológia klasszikus témaköreivel és fontosabb kortárs irányzataival. Képesé válnak arra, hogy szociológiai fogalmakat, elméleteket és modelleket alkalmazzanak gazdasági jelenségek leírása, magyarázata és interpretációja során.

Tematika

GAZDASÁGI SZEREPLŐK ÉS CSELEKVÉSEK SZOCIOLÓGIÁJA

1. Ea.: Gazdasági szereplők és cselekvések
Szem.: A társadalmi cselekvések ideáltípusai. A racionalitás kudarcai és alternatívái
Irodalom:
 - M.Weber: A társadalmi cselekvés fogalma (részlet) (GT, 51–60.)
 - Bertalan L.: Előadások Max Weberről: Max Weber cselekvésemélete és cselekvéstipológiája (in: **Szociológiai Szemle, 1991. 3. sz.**)
 - Csontos L.: Max Weber a gazdaságelmélet módszertani alapjairól (in: **Szociológiai Szemle, 1997. 4. sz.**)
 - J.Elster: Vágyak és lehetőségek. Racionális döntés. Amikor a racionalitás kudarcot vall (in: **TF, 21–48.**)

2. A gazdasági cselekvések kulturális beágyazottsága
Szeminárium: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme
Irodalom:
 - M. Weber: *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*. Budapest, Cserépfalvi Kiadó, 1995. **25–70, 180–227.**

3. Társadalmi osztályok és osztálykonfliktusok
Szeminárium: Gazdaságelméleti, gazdaságszociológiai és politikaszociológiai osztályfogalmak (Marx)
Irodalom:
 - Bertalan L.: *A marxí osztályfogalmak összefüggései* (kézirat)
 - Szántó Z.: Osztály, osztálytudat és kollektív cselekvés **(in: ASZMT, 107–120.)**

4. Osztályok és rendek
Szeminárium: *Max Weber osztályelmélete*
Irodalom:
 - M. Weber.: *Rendek és osztályok* **(in: GT, 303–308.)**
 - Bertalan L.: *Előadások Max Weberről: Max Weber osztályelmélete* (kézirat)

5. Kollektív cselekvés
Szeminárium: Potyautasok és szelektív ösztönzők. A közlegelő tragédiája.
Kollektív cselekvés, fogolydilemma és Schelling-diagramok
Irodalom:
 - M.Olson: *A kollektív cselekvés logikája* **(in: GÉSZ, 79–98.)**
 - R. Hardin: *A kollektív cselekvés mint megegyezéssel, n-szereplős fogolydilemma* **(in: RDE, 191–207.)**
 - T. Schelling: *Termosztátok, tragacsok és más modellcsaládok* **(in: RDE.: 208–241.)**
 - J. Elster: *Kollektív cselekvés* **(in: TF.: 128–138.)**

6. Az elégedetlenség politikai gazdaságtana
Szeminárium: Kivonulás, tiltakozás, hűség
Irodalom:
- A.Hirschman: *Kivonulás és tiltakozás (in: GSZ, 91–99.)*
 - Szántó Z.: *Kivonulás vagy/és tiltakozás: az elégedetlenség politikai gazdaságtana (in: ASZMT, 79–87.)*
 - Lengyel Gy.: *Akciópotenciál, kivonulás, radikális tiltakozás (in: Századvég, 1999. 2. sz.)*

A TÁRSADALMI ÉS KULTURÁLIS ERŐFORRÁSOK SZOCIOLÓGIÁJA

7. Társadalmi és emberi tőke 1.
Szeminárium: A társadalmi tőke az emberi tőke termelésében.
Irodalom:
- T. W. Schultz: *Beruházás az emberi tőkébe (in: Tf, 45–69.)*
 - S. Rosen: *Emberi tőke (in: Tf, 71–99.)*
 - J. S. Coleman: *Társadalmi tőke az emberi tőke termelésében (in: Tf, 11–43.)*
8. Társadalmi és emberi tőke 2.
Szeminárium: Munkaerőpiac, társadalmi tőke és megszerzett foglalkozási státus.
Irodalom:
- M. Granovetter: *A gyenge kötések ereje*. In: Angelusz R.–Tardos R. (szerk.): *Társadalmak rejtett hálózata*. Budapest, Új Mandátum, 1995.
 - H. D. Flap–N. D. DeGraaf: *Társadalmi tőke és megszerzett foglalkozási státus (in: Tf, 129–151.)*
9. Társadalmi és kulturális tőke 1.
Szeminárium: Gazdasági, kulturális és társadalmi tőke: rekonverziós stratégiák
Irodalom:
- P. Bourdieu: *Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke (in: Tf, 155–176.)*
 - H. K. Anheier–J. Gerhards–F. P. Romo: *A tőke és a társadalmi struktúra formái a kulturális mezőkben: Bourdieu társadalmi topográfiájának vizsgálata (in: Tf, 177–206.)*

10. Társadalmi és kulturális tőke 2.

Szeminárium: Bevándorlás és hagyományalkotás.

Irodalom:

- M. P. F. Kelly: *Társadalmi és kulturális tőke a városi gettóban: következmények a bevándorlás gazdaszociológiájára* (in: Tf, 239–280.)
- A. Portes–J. Sensenbrenner: *Beágyazottság és bevándorlás: megjegyzések a gazdasági cselekvés társadalmi meghatározóiról* (in: Tf, 281–317.)
- R. C. Ulin: *Hagyományalkotás és reprezentáció mint kulturális tőke. A délnyugat-francia borászat története* (in: Tf, 217–238.)

11. Társadalmi tőke és bizalom

Szeminárium: Bizalomhiány és csökkenő társadalmi tőke

Irodalom:

- D. Gambetta: *A maffia: a bizalomhiány ára* (in: GSZ, 191–206.)
- R. D. Putnam: *Egyedül tekézni: Amerika csökkenő társadalmi tőkéje* (in: GSZ, 207–219.)

ÖSSZEGZÉS: A TÁRSADALOM ÖKONÓMIÁJA ÉS A GAZDASÁG SZOCIOLÓGIÁJA

12. A társadalom ökonómiája

Szeminárium: Társadalmi csere. Az ökonómiai szemléletmód

Irodalom:

- G. Becker: *Preferenciák és értékek* (in: Tf, 101–127.)
- Szántó Z.: *A társadalmi csere elmélete* (in: ASZMT, 37–58.)
- Szántó Z.: *Gary Becker és az emberi viselkedés mikroökonómiája* (in: ASZMT, 59–75.)

13. A gazdaság szociológiája

Szeminárium: Beágyazottság és társadalmi tőke. A strukturális szemléletmód.

Irodalom:

- Szántó Z.: *A társadalom ökonómiája és a gazdaság szociológiája* (in: ASZMT, 121–136.)
- Szántó Z.–Orbán A.: *A társadalmi tőke koncepciója* (in: ASZMT, 137–155.)
- Szántó Z.–Tóth I. Gy.: *A társadalmi kapcsolatháló-elemzés: fogalmak, modellek és alkalmazások* (in: ASZMT, 171–199.)

Kötelező irodalom

- Szántó Z. (szerk.), *A munkamegosztás gazdaszociológia elmélete*. Budapest, AULA, 1990. **(MGE)**
 - Lengyel Gy.–Szántó Z. (szerk.), *A gazdasági élet szociológiája*. Budapest, AULA, 1994. **(GÉSZ)**
 - Lengyel Gy. –Szántó Z. (szerk.), *Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája*. Budapest, AULA, 1998. **(GRISZ)**
 - Lengyel Gy. –Szántó Z. (szerk.), *Tőkefajták*. Budapest, AULA, 1998. **(Tf)**
 - Lengyel Gy. –Szántó Z. (szerk.), *Gazdaszociológia*. Budapest, AULA, 2007. **(GSZ)**
 - N. J. Smelser–R. Swedberg (eds.), *Handbook of Economic Sociology. Second Edition*. Princeton, Princeton University Press, 2005. **(HES)**
 - Gary Miller. *Menedzserdilemmák*. Budapest, AULA, 2003. **(MD)**
 - Jon Elster: *A társadalom fogaskerekei*. Budapest, Osiris, 1995. **(TF)**
 - Barabási Albert–László: *Behálózva. A hálózatok új tudománya*. Csíkszereda, Pallas–Akadémia Kiadó, 2008. **(Bh)**
 - Csontos László (szerk), *Racionális döntések elmélete*. Budapest, Osiris, 1998. **(RDE)**
 - Szántó Zoltán: *Analitikus szemléletmódok a modern társadalomtudományban*. Budapest, Helikon, 2007. **(ASZMT)**
 - Max Weber: *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai I.* Budapest, KJK, 1987. **(GT)**
- Max Weber: *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*. Budapest, Cserépfalvi Kiadó, 1995.

Ajánlott irodalom

- Anthony Giddens: *Szociológia*. Budapest, Osiris, 1997.
- Richard Swedberg: *Principles of Economic Sociology*. Princeton, Princeton University Press, 2003.